

GENERALITĂȚI PRIVIND SPECIFICUL DEZVOLTĂRII VALORILOR ESTETICE LA STUDENȚII ARHITECȚI

doctorandă *Mariana HADJI-BANDALAC*

*Universitatea Tehnică a Moldovei,
UPS „Ion Creangă”*

ABSTRACT

A mandatory need in higher education institutions have to be focused on sensitizing the student to authentic beauty. It is worth mentioning that the processes and methods of education in the modern world is not based only on the theory of knowledge, but also on the phenomenon of creative learning, the determined element that discovers the student's personality in the dimension of cultural values. In the process of formation and development of the personality of the student architect, the best strategy is not to impose values, but to receive, appreciate and create them. It becomes possible with the perception of the aesthetic aspects of nature and the surrounding life. Through the course unit: Fine Arts (Drawing, Painting, Sculpture) architectural students are transmitted not only the essence, legitimacy and aesthetic categories, but also the focus on raising student awareness of everyday beauty.

Keywords: perception, aesthetic values, development, architecture students.

*Frumosul este atât de necesar ca și utilul. Poate chiar mai mult.
V. Hugo*

În prezent, rolul procesului de instruire constă în formarea-dezvoltarea personalității și profesionalismului studentului arhitect, fiind un factor important în creația și proiectarea arhitecturală. Pentru arhitecți este necesar să dezvoltăm o conștiință vizuală ca una care implică imaginația studentului și subliniază idealurile și valorile estetice, reflectând, totodată, existența socială a lucrurilor. Elaborarea unui nou program rămâne a fi o componentă indispensabilă pentru formarea competențelor în învățământul superior, pentru dezvoltarea capacității studentului arhitect de a sesiza frumosul în natură și artă, de a percepe limbajul diverselor capodopere naționale și universale.

Rezultatele studiilor demonstrează că problema formării personalității creative și utilizării corecte a limbajului vizual pornește de la perceperea frumosului în natură frumosului cultural

Interesul cadrului didactic, cu o educație specifică în domeniul dat, are ca scop să-l îndrume pe studentul arhitect prin diverse moduri de identificare, receptare și de structurare a valorilor. Procesul de atingere a competenței se realizează mai eficient prin exerciții, sarcini ale educației sau metode interactive precum observația, analiza, explorarea senzorială, descoperirea și decodificarea mesajelor din mediul cotidian.

În acest sens, credem că procesul de formare în instituțiile superioare poate fi organizat în baza unui program care ar cuprinde obiectivele referitoare la estimarea, din perspectiva teoretică și practică, a valorilor estetice.

E. Iacovlev – filosof rus, estetician – propune 3 grupuri de categorii estetice:

- reflectarea stărilor obiective (minunate, sublime, tragice, comice);
- reflectarea percepției spirituale și practice a lumii (ideal estetic, gust estetic, simțul estetic);
- reflectarea lumii subiectului prin prisma vieții sociale și spirituale (artă, imagine artistică, creativitate) [7, p. 44].

Conform studiilor stabilite de Constantin Cucos, valorile estetice formează *un nivel intelectual durabil și autentic în devenire* [2, p. 16]. În viziunea autorului principala categorie *frumosul* se identifică deseori cu esteticul, totodată include două moduri estetice: a) *frumosul liber* (natural), care reprezintă o sursă de inspirație pentru artă și trezirea unor sentimente estetice; b) *frumosul aderent*, ca expresie a unui ideal [Ibidem, p. 42].

Diversitatea caracteristicilor esențiale în definirea *frumosului* abordată din perspective filosofice, artistice și științifice oferă bucurie, uimire, bunătațe, armonie, echilibru, adevăr, plăcere, eleganță, grație etc. După Kant, *frumosul* reprezintă ceva plăcut ochiului, o armonie bazată pe raporturi, proporții, *o finalitate fără scop*; în concepția lui Hegel *frumosul natural* indică recunoașterea primei forme de la care pornim și creăm *frumosul* artistic; iar Pitagora îl asociază cu cosmosul [Ibidem, p. 42]. Deci, în viziunea grecilor, lumea înconjurătoare era numită *cosmos*, ceea ce însemna *podoabă*, adică frumusețea lumii. La baza acestor considerații pare a sta o regulă de ordin matematic și estetic totodată, manifestând armonie, proporții prin diversitatea elementelor, frumusețea stelelor din lumea în care trăim și întregul univers. Frumusețea își face apariția în lume atunci când materia creată începe să se diferențieze prin greutate și prin număr, să se delimiteze mai bine în hotarele sale, să capete contur și culoare, întemeindu-se pe forma pe care lucrurile o capătă în procesul de creație. În același timp, urâtul, o altă categorie fundamentală, se plămăiește din armonia lumii ca o consecință a conflictului și proporției, iar din confruntarea contrariilor și a răului se naște binele, care capătă și mai mare strălucire [3, p. 85].

În Evul Mediu, *frumosul* este perceput ca o armonie între părțile întregului. Aceste idei sunt preluate de filosoful italian Toma de Aquino, susținând că *frumosul* constă din proporție, integritate și claritate [Ibidem, p. 100].

Această noțiune de „frumos”, în baza unor comparații și criterii științifice, reprezintă valoarea estetică fundamentală spre care tindem mereu. Constatăm că *frumosul* este asociat cu ordinea și armonia lumii exterioare și a trăirilor interioare. Iar creațiile umane sunt capabile să trezească în personalitatea studentului stări de satisfacție intelectuală, emoție, iubire și bucurie estetică. La rândul lor, toate formele artei sunt transformări ale frumosului pur, de aici și apar modificările frumosului ca o problemă estetică actuală.

În același context, filosoful italian Benedetto Croce, în lucrarea sa *Estetica*, susține că *frumosul natural este un stimulent al reproducerii estetice* [1, p. 169], de care studenții își leagă senzații și simțuri deosebite. Astfel, natura este deschisă mereu pentru o nouă inspirație în care viitorul arhitect poate găsi multe elemente și forme, poate resimți contrastele naturii, jocul de linii și proporții armonioase pentru crearea frumosului.

Importanța naturii și contactul direct cu aceasta este recunoscută și de marele arhitect A. Michelis, care afirmă că *omul, în prezent, pierde forța de a-i contempla frumusețea. Fiind dominat de materie, este incapabil să sesizeze frumusețea mai profundă a creației* [4, p. 295].

Studierea construcțiilor și organismelor din natură, cu scopul utilizării principiilor și legităților în știință și tehnică, a fost făcută și de către știința modernă bionică. Cei mai mulți teoreticieni susțin că natura ne oferă principii, dar nu reguli de-a gata. Drept exemplu poate fi principiul general al unui pod suspendat, inspirat din firele subțiri ale pânzei de păianjen sau construcția mașinii pășitoare experimentale – de la însuși păianjenul. Se presupune că construcția faimoasă a Turnului Eiffel din Paris imită construcția osului *gambă* al omului [6, p. 32].

Cu toate acestea, cercetările științifice delimitează frumosul natural de frumosul artistic. Frumosul natural reprezintă tot universul, cerul, soarele, stelele, izvoarele, pământul, frunzele, copacii, animalele, oamenii etc. Această frumusețe este pură, infinită, nevinovată și nu-i creată de om comparativ cu frumosul artistic, care reprezintă produsul, opera concepută de artist și este limitat atât ca frumusețe, cât și ca unitate.

În acest context, esteticianul Charles Lalo afirmă contrariul, susținând că *natura, luată în sine, fără umanitate, nu este nici frumoasă, nici urâtă; ea este anestetică, e dincolo de frumos și urât.... Văzută prin artă, ea îmbracă o frumusețe pe care n-o putem numi decât „pseudo-estetica” sau drept o revoluție culturală* [2, p. 43].

În lucrarea „Estetica arhitecturii”, A. Michelis descrie raportul acesteia cu natura, societatea, istoria, totodată, cu activitățile artistice (desen, pictură, sculptură, grafică, muzică), în care subliniază similitudini și diferențe semnificative. În viziunea autorului, *ritmul, armonia și măsura* stăpânesc întregul și reprezintă gradul cel mai înalt al *frumosului* [4, p. 12].

Noțiunea de *frumos*, în baza unor comparații și criterii științifice, poate fi descoperită de studentul arhitect doar din dorința de a o percepe. Astfel, ieșind în aer liber, făcând studiu la plein-aer, se pune baza percepției frumosului prin studierea și contemplarea valorilor culturale din Chișinău. Contactul studentului arhitect cu natura îl sensibilizează, îi trezesc emoții și sentimente de plăcere, bucurie, judecăți de gust și de valoare. Există opere de artă care necesită a fi cunoscute și sunt percepute drept simboluri fără de care este imposibil de imaginat orașul Chișinău - edificii unice proiectate de marii arhitecți ai istoriei. Desenarea după natură îl motivează pe educat să observe și să identifice simbolurile monumentelor arhitecturale, totodată analizând structura plastică compozițională a edificiilor. În același timp, să creeze un aspect arhitectonic și estetic prin proporționalitatea tuturor părților esențiale ale clădirii, integritatea ritmică și stilistică a elementelor decorative (coloanelor, sculpturilor etc.) și să reprezinte constructiv întregul edificiu după regulile perspectivei liniare și aeriene.

Monumentalitatea și simplificarea formelor nu e o simplă întoarcere la figurile geometrice inițiale, dar exprimă și destinația sa practică. Apariția edificiilor cu caracter modern devine posibilă și datorită utilizării semnificațiilor, arhitectul căutând să transmită scopul, funcția și sensul acesteia. Arhitectura, în viziunea unor autori, *trebuie să fie vorbitoare prin jocul de forme, iar valoarea practică să ajungă la recunoașterea universală sub forma descifrabilă a unui limbaj* [5, p. 65] și să cuprindă expunerea sistematică a adevărului.

Procesul de creație necesită o abordare sistematică, continuă a *frumosului natural* pentru a dezvălui momente neobservate, nerepetate și unice în felul lor.

În acest sens, putem menționa că etapa dată reprezintă un studiu de observare, analiză, decodificare și interpretare a frumosului, adevărului, binelui etc. Această activitate constituie o modalitate de a implica studentul arhitect în procesul de contemplare, cunoaștere, descoperire și acumulare a experienței artistice și estetice la nivelul căreia se emit judecăți de gust și de valoare. Preocupările estetice constante conduc la dezvoltarea gustului estetic și a capacităților de percepere și apreciere a frumosului autentic și a produselor artistice. În cadrul acestor activități viitorul arhitect își poate etala cunoștințele și capacitățile creatoare prin imagini cu o profunzime stilistică, coloristică și spațială. Construcția grafică și picturală a elementelor arhitecturale transpune observațiile studenților obținute din studiile făcute după natură.

În contextul ultimei tendințe, autorul C. Marin precizează că *a recunoaște o valoare înseamnă a prețui sau a evalua*. În urma experienței și a cunoștințelor acumulate, priceperilor și deprinderilor artistice specifice, studentul arhitect își dezvoltă propriile abilități și capacități pentru perceperea, crearea frumosului și a valorilor estetice. În general, prin „percepție” înțelegem *procesul psihic prin care obiectele și fenomenele din lumea obiectivă care acționează asupra organelor de simț sunt reflectate în totalitatea însușirilor lor ca un întreg unitar*. Pe baza unei sinteze a cercetărilor asupra percepției, E. Țărnă concluzionează precum că

percepția studentului este influențată de trecut, de experiențele avute și punctele de vedere ce i-au schimbat viziunea [8, p. 231].

Studiind literatura de specialitate (D. Mihăilescu, 1980; M. Golu, 2004; C. Ailincăi, 2010; R. Arheim, 2011; I. Daghi, 2011; Alain Joannes, 2009 etc.) *percepția vizuală* reprezintă singura modalitate de contact și experiență dobândită prin sistemul văzului cu formele, obiectele, imaginile și fenomenele lumii exterioare, o acțiune a omului marcată de provocări vizuale prin intermediul simțurilor și a formelor de gândire, definită, în același timp, drept înțelegere, sesizare, percepere.

Altfel spus, în comunicarea vizuală, percepția stă la baza formării reprezentării și gândirii creative, iar *viziunea artistică se împletește sau se completează cu cea științifică sau tehnică* [2, p. 138].

În concluzie: Considerăm că studentul arhitect, pornind de la observații, căutări și interpretări diverse ale frumosului natural, asimilează conștient și dezvoltă idei materiale în baza *limbajului vizual*. Ele reflectă contemplarea lumii și a creațiilor umane, iar contactul viitorului arhitect cu realitatea cotidiană îi va trezi noi interese și capacități spre cunoașterea și crearea *frumosului* și diferențierea acestuia de urât, sublim, comic, tragic. În același timp își dezvoltă gustul estetic, care reprezintă o necesitate indispensabilă în planul exprimării și comunicării vizuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Traducere Dumitru Trancă/Benedetto Croce. ESTETICA privită ca știință a expresiei și lingvistică generală. Editura: Moldova, 1996. 85 p.
2. Cucoș C. Educația Estetică. Iași: Polirom, 2014. 224 p.
3. Umberto Eco / tradus de Oana Săliștraru. Istoria Frumuseții. București: Enciclopedia RAO, 2005. 439 p.
4. P. A. Michelis, Estetica arhitecturii, București: Editura Meridiane, 1982. 479 p.
5. Tradusă de Pop I./aut. Starobinski J. 1789, emblemele rațiunii. București: Editura Meridiane, 1990. 216 p.
6. Tolstîh V. I. Educația estetică. Ch.: Lumina, 1986. 248 p.
7. Салеев В. А. Основы эстетики. Мн.: БГАИ, 2008. 144 с.
8. *Educația din perspective valorilor. Tom XVI: SUMMA PAEDAGOGICĂ. București: EIKON, 2019. 235 p. Articolul: Importanța educației valorilor estetice în formarea profesională inițială a arhitecților, p 228. ISBN 978-973-757-730-6*